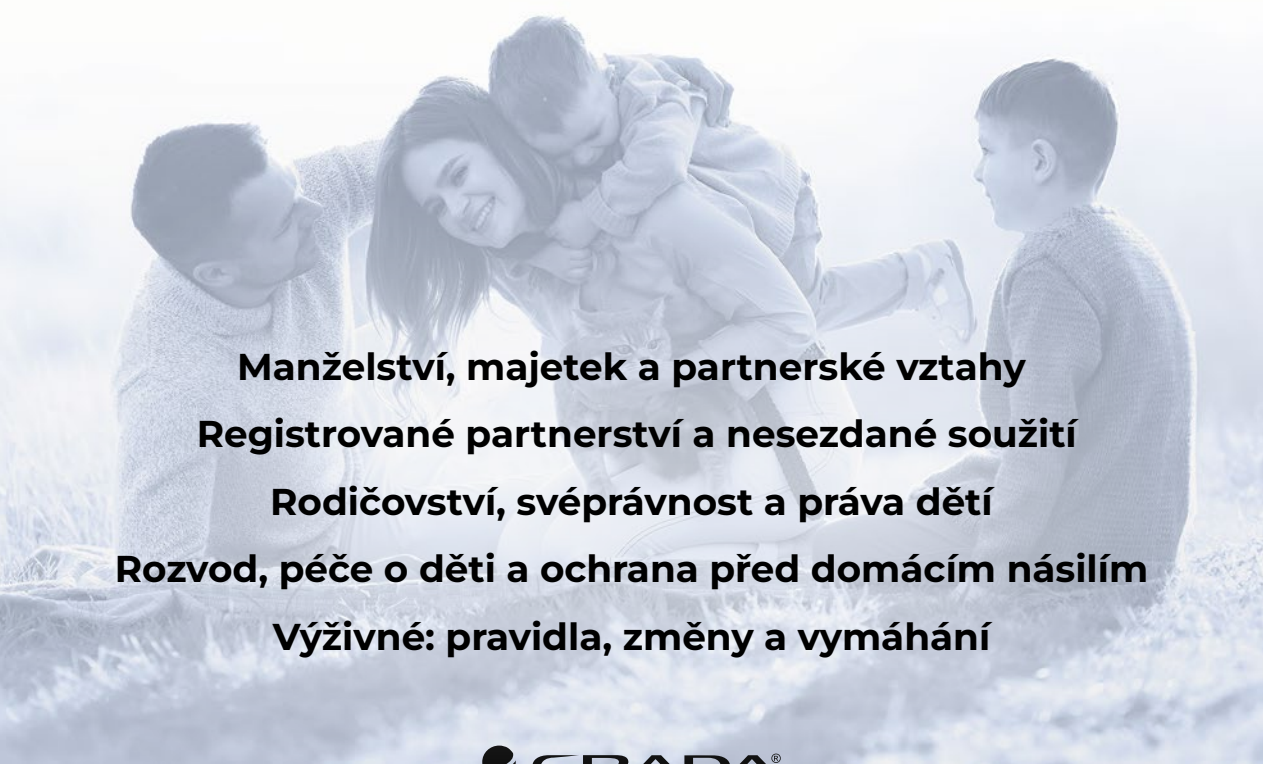

Ondřej Preuss, Nikola Šedová,
Lucie Petránková

Dostupný advokát

Právo v rodině a pro rodinu

Manželství, majetek a partnerské vztahy
Registrované partnerství a nesezdané soužití
Rodičovství, svéprávnost a práva dětí
Rozvod, péče o děti a ochrana před domácím násilím
Výživné: pravidla, změny a vymáhání

JUDr. et Bc. Ondřej Preuss, Ph.D. je odborným asistentem na Katedře ústavního práva Právnické fakulty Univerzity Karlovy v Praze a zakladatelem služby <https://dostupnyadvokat.cz/> a advokátní kanceláře Dostupný advokát. Má mnohaleté zkušenosti s poskytováním právních služeb.

Je také glosátorem veřejného dění, který se pravidelně objevuje v médiích. Jeho kancelář poskytuje právní služby stovkám klientů měsíčně. Na blogu dostupnyadvokat.cz glosuje několikrát do týdne běžná spotřebitelská témata a právní aktuality. Ondřej Preuss je také zkušený autor komentářů i odborných textů.

Mgr. Lucie Petránková, LL.M., je advokátka specializující se na rodinné právo a právo k nemovitostem, v jejichž rámci dlouhodobě provází klienty citlivými životními i majetkovými situacemi. V advokátní kanceláři Dostupný advokát působí jako klíčová odbornice pro rozvody, úpravu péče o děti, výživné a majetkové vypořádání manželů.

Její odborný profil doplňuje specializace ve zdravotnickém právu, kterou završila získáním titulu LL.M. v této oblasti. Díky tomu rozumí nejen právním, ale i institucionálním a etickým aspektům péče o zdraví, což uplatňuje zejména tam, kde se rodinné či majetkové otázky prolínají se zdravotnickou praxí.

Publikační činnost vnímá jako příležitost přibližovat složitá rodinněprávní témata srozumitelným jazykem a být praktickou oporou lidem, kteří právní jistotu potřebují nejvíce.

Mgr. Nikola Šedová je právnička a copywriterka, která dlouhodobě spolupracuje se službou a advokátní kanceláří Dostupný advokát. Na blogu www.dostupnyadvokat.cz popularizuje právní témata a přibližuje laikům složité právní otázky srozumitelnou formou. V minulosti se věnovala zejména spotřebitelskému právu. Působila jako právnička a autorka v časopisu dTest a na Českém telekomunikačním úřadu a vedla vzdělávací projekt zaměřený na práva klientů telekomunikačních operátorů.

Ondřej Preuss, Nikola Šedová,
Lucie Petránková

Dostupný advokát

Právo v rodině a pro rodinu

Manželství, majetek a partnerské vztahy
Registrované partnerství a nesezdané soužití
Rodičovství, svéprávnost a práva dětí
Rozvod, péče o děti a ochrana před domácím násilím
Výživné: pravidla, změny a vymáhání

Upozornění pro čtenáře a uživatele této knihy

Všechna práva vyhrazena. Žádná část této tištěné či elektronické knihy nesmí být reprodukována ani šířena v papírové, elektronické či jiné podobě bez předchozího písemného souhlasu nakladatele.

*Neoprávněné užití této knihy bude **trestně stíháno**.*

*Automatizovaná analýza textů nebo dat ve smyslu čl. 4 směrnice 2019/790/EU a použití této knihy k trénování AI jsou **bez souhlasu nositele práv zakázány**.*

JUDr. et Bc. Ondřej Preuss, Ph.D.

Mgr. Nikola Šedová, Mgr. Lucie Petránková, LL.M.

Dostupný advokát: Právo v rodině a pro rodinu

Vydala GRADA Publishing, a.s.

U Průhonu 22, Praha 7

tel.: 234 264 401

www.grada.cz

jako svou 10 375. publikaci

Realizace obálky Robert Prokopec

Sazba Jan Šístek

Odpovědná redaktorka Ing. Michaela Průšová

Počet stran 256

První vydání, Praha 2026

Vytiskla TISKÁRNA V RÁJI, s.r.o., Pardubice

© GRADA Publishing, a.s., 2026

ISBN 978-80-271-8410-1 (ePub)

ISBN 978-80-271-8409-5 (pdf)

ISBN 978-80-271-6184-3 (print)

Obsah

Úvod	17
-------------------	-----------

Kapitola 1.

Manželství	19
-------------------------	-----------

Vznik manželství – zasnoubení a svatba	21
Zasnoubení: závazek bez právní váhy	21
Občanský sňatek: jednoduchý a právně závazný krok k manželství	21
Církevní sňatek: spojení víry a práva	22
V jakém okamžiku vzniká manželství?	23
Právní účinky manželství: Co se změní?	23
Vzít se, či nevtít?	24
Daňová sleva na manžela	24
Informace o zdravotním stavu	24
Určení otcovství	25
Bydlení a majetek	25
Dědictví a důchod	26
Překážky manželství: Co vše může stát v cestě vašemu sňatku?	26
Kdo může vstoupit do manželství? Základní podmínky podle zákona	26
Zákonné překážky manželství: od příbuzenství po bigamii	27
Lze překážky manželství odstranit? Výjimky a zvláštní situace	28
Co když je sňatek uzavřen navzdory překážkám? Platnost versus neplatnost	28
Jak uzavřít manželství v zastoupení?	29
Co je to svatba v zastoupení a kdy je možná?	29
Jak probíhá proces schválení?	30
Kdo může být zmocněncem a jaké jsou náležitosti plné moci?	30
Jsou svatby v zastoupení běžné?	31
Jaké právní důsledky a kroky následují po svatbě?	31
Svatba s cizincem v ČR: Co potřebujete vědět, než řeknete své „ano“	32
První kroky: Jak začít plánovat svatbu s cizincem	32
Příprava dokumentace	32

Průběh obřadu: Civilní, nebo církevní svatba?	33
Po svatbě: změny příjmení, hlášení úřadům a občanství dětí	34
Praktické rady: poplatky, termíny a časté otázky	35
Svatba v zahraničí: Co musíte vědět, než si řeknete „ano“ za hranicemi	35
Od ambasád po pláže: Kde lze uzavřít svatbu?	36
Jaké dokumenty si připravit a jak je ověřit	36
Kdy začít s plánováním a na co nezapomenout	37
Rozdíly mezi svatbou v EU a mimo EU	37
Uznání zahraničního sňatku v České republice	38
Vše, co potřebujete vědět o oddacím listu	38
Co je oddací list a proč je důležitý?	38
Jak a kde získat oddací list?	39
Ztráta oddacího listu: Co dělat a na koho se obrátit?	39
Oddací list v zahraničí: Na co si dát pozor?	40
K čemu slouží oddací list v běžném životě?	40
Manželské povinnosti: Co nařizuje zákon a co napovídá dobrý vztah.	41
Právní povinnosti manželů podle českého práva	41
Uspokojování potřeb rodiny	42
Rozhodování v rodině: Jak na společnou domluvu podle zákona?	42
Péče o rodinu: Kdo má co na starosti?	42
Vzájemné zastupování manželů: Když jeden jedná za oba	43
Výživné mezi manžely	44
„Manželské povinnosti“ a intimní život	44
Jak může dojít k zániku manželství?	44
Smrt jako přirozený konec manželství	44
Prohlášení za mrtvého	45
Změna pohlaví: nečekaný důvod zániku manželství	46
Neplatné manželství: Když svazek neměl nikdy vzniknout	46
Rozdíl mezi neplatností manželství a manželstvím zdánlivým	47
Proces prohlášení neplatnosti manželství v ČR	48
Anulace manželství v církevním právu: Jaký je rozdíl?	48
Právní následky prohlášení manželství za neplatné	49

Kapitola 2.

Majetkové právo v manželství 51

Majetkové režimy v manželství	53
Končí předmanželskou smlouvou veškerá romantika?	55

Co umožní (před)manželská smlouva?	56
Co naopak předmanželská smlouva neumožní?	58
Jak předmanželskou smlouvu sepsat?	58
Jak vzniká společné jmění manželů a co do něj patří?	58
Co patří do společného jmění manželů?	59
Co do společného jmění nepatří?	59
Kdy společné jmění zaniká a jak se vypořádá?	60
Kdy se volí režim založený rozhodnutím soudu?	61
Pozor na dluhy v rámci společného jmění manželů	62
Co když dlužím již před vstupem do manželství?	63
Jak právo pamatuje na ochranu věřitelů?	63

Kapitola 3.

Partnerství osob téhož pohlaví	65
Historie a současnost registrovaného partnerství	67
Aktuální podoba partnerství dle českých předpisů	68
Jak se partnerství uzavírá?	69
Společné příjmení a administrativní zjednodušení	70
Manželsví osob stejného pohlaví uzavřené v zahraničí a jeho status v ČR	70
Jaké jsou rozdíly partnerství oproti manželství?	71
Výchova a adopce dětí	72
Co když legálně adoptuji dítě jinde?	73
Co když partnerství nevyjde?	74
Mohu chtít po bývalém partnerovi výživné?	76
Právní aspekty změny pohlaví v Česku	76
Z čeho vychází český právní řád?	77
Podmínky a postup při změně pohlaví podle zákona	77
Právní důsledky změny pohlaví	77
Změna pohlaví a vztahy k dětem	78
Úřední změny: nový rodný list, občanský průkaz a další dokumenty	78
Význam nálezu Ústavního soudu	79

Kapitola 4.

Vztah druha a družky a jeho právní aspekty 81

Co je nesezdané soužití a jak ho český právní řád upravuje?	83
Český právní řád a nesezdané soužití	83
Rizika a nutnost právní úpravy vztahu	84
Majetkové vztahy a dědická práva druha a družky	84
Problémy s majetkem při rozchodu	85
Peníze na společném účtu	85
Dědická práva druhů a družek	85
Společné bydlení druha a družky	86
Rizika ztráty bydlení	86
Investice do nemovitosti druhého partnera	86
Ochrana společného bydlení	87
Prevence problémů s bydlením	87
Jaký přístup má partner k informacím o zdravotním stavu?	88
Právní úskalí společných dluhů: Co dělat, když jeden partner přestane platit?	88
Možnosti řešení dluhové situace	89
Prevence problémů se společnými dluhy	89
Soudní a exekuční řízení	90
Vyživovací povinnost: Co platí pro druha a družku?	90
Co dělat při rozchodu: vypořádání majetku a dluhů	90
Řešení společného majetku při rozchodu	91
Komplikace spojené se společnými dluhy	91
Práva společných dětí nesezdaného páru	92
Péče o děti při rozchodu nesezdaného páru	93
Práva rodičů na styk s dítětem	93
Ochrana práv dítěte v krizových situacích	93
Jaké výhody a nevýhody má nesezdané soužití oproti manželství?	94

Kapitola 5.

Mateřská a rodičovská dovolená 95

Co je to mateřská dovolená?	97
Nástup a trvání mateřské dovolené	97
Jak dlouho trvá mateřská dovolená?	98
Proces žádosti o příspěvek	98

Zaměstnankyně a peněžitá pomoc v mateřství	99
OSVČ a nárok na peněžitou pomoc v mateřství	100
Práce při mateřské dovolené	100
Práce u původního zaměstnavatele	100
Pozor na detaily	101
Jakou formou lze pracovat?	101
Práce u jiného zaměstnavatele	101
Podnikání během mateřské dovolené	102
Rodičovská dovolená: Jak funguje a co všechno při ní můžete?	102
Kdy vzniká nárok na rodičovskou dovolenou?	102
Rodičovský příspěvek ≠ rodičovská dovolená	103
Novinky od 1. 7. 2025: vyšší měsíční limity	103
Práce při rodičovské dovolené	104
Podnikání na rodičovské dovolené	104
Návrat do práce po rodičovské dovolené	105
Otcovská dovolená	105
Otcovská nemusí být jen pro (biologické) otce	105
Co vylučuje nárok na otcovskou dovolenou?	106
Co vám během otcovské náleží?	106

Kapitola 6.

Svéprávnost, zletilost, jednání v zastoupení	107
Jak se mění právní odpovědnost člověka s věkem?	109
Právní osobnost od narození do smrti	109
Svéprávnost krok za krokem: Kdy můžete činit jednotlivé právní úkony?	110
Delikttní způsobilost: odpovědnost člověka za jeho jednání	110
Od 15 let výš: Jaké právní změny nastávají?	111
Emancipace a manželství nezletilých: Kdy se z dítěte stává dospělý? ...	111
Jak se liší právní přístup k dětem ve světě?	112
Jak postupovat při omezení svéprávnosti	112
Soudní řízení o omezení svéprávnosti	113
Návrh na zahájení řízení	113
Návrh podaný osobou, o níž se jedná	114
Lhůty pro omezení svéprávnosti	114
Ustanovení opatrovníka	114
Jak české právo chrání nenarozené dítě?	116
Kdy začíná právní ochrana života?	116

Nenarozené dítě v trestním právu	116
Podmíněná subjektivita nenarozeného dítěte	117
Práva matky vs. práva nenarozeného dítěte	118
Zvýšená ochrana těhotných žen na pracovišti	118
Moderní medicína a výzkum	119
Kdo zastupuje zájmy dětí: práva a role rodičů i opatrovníků	119
Zákonné zastoupení dítěte v běžných situacích	119
Co se děje v případě soudního řízení?	120
Rozvod rodičů a zastupování dítěte	121
Pěstounská péče a poručenství: Jak se mění zastupování?	122
Odnětí z péče rodičů: Jak probíhá právní ochrana dítěte?	123
Úloha orgánu sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD)	123
Další případy, kdy nemohou rodiče své děti zastupovat	123
Mohou děti vlastnit majetek a kdo o něm rozhoduje?	124
Jak děti přicházejí k majetku?	124
Může dítě samo nakládat se svým majetkem?	125
Kdo spravuje majetek dítěte?	125
Když se rodiče neshodnou: Jaké jsou možnosti řešení?	126
Dítě jako dědic: specifika a rizika dědických řízení	126
Jak majetek přechází na dítě při dosažení zletilosti?	127
Děti a práce: právní omezení a možnosti	128
Mohou nám děti doma pomáhat?	128
Výdělečná činnost se souhlasem soudu	129
Využití pomoci dětí ze sousedství	129

Kapitola 7.

Rodiče a děti	131
Jak se postupuje při určení otcovství?	133
Tři domněnky otcovství	133
Co když otec nechce být určen?	135
Určení otcovství po letech	137
Jak podat žalobu na popření otcovství?	138
Právní vs. biologické otcovství	138
Kdo je podle zákona rodičem dítěte?	139
Jak popřít otcovství, když jsem manžel matky?	139
Co když jsem už podepsal souhlasné prohlášení na matrice?	139
Lze popřít otcovství po umělém oplodnění?	140
K čemu jsou lhůty na popření otcovství?	140

Popření otcovství ze strany matky	140
Čekám dítě s novým partnerem, ale ještě nejsem rozvedená... ..	141
Umělé oplodnění: práva, možnosti a právní důsledky	144
Kdo má v Česku nárok na umělé oplodnění?	144
Etické a právní otázky: Kde zákon mlčí?	145
Právní vztahy k dítěti: Kdo je považován za otce?	145
Popření otcovství: Jak řeší zákon problematické případy?	146
Formy a možnosti náhradní rodinné péče	147
Formy náhradní rodinné péče	147
Jednotlivé typy náhradní rodinné výchovy	148
Adopce v České republice: Jak probíhá cesta k rodičovství?	149
První krok k adopci: Kam se obrátit a co očekávat?	149
Podmínky pro budoucí adoptivní rodiče: Jste připraveni?	150
Příprava na adopci: Co zahrnují kurzy a psychologické testy?	150
Které děti lze adoptovat a jak dlouho trvá čekání?	151
Právní proces adopce: Jak se stanete rodiči?	151
Právní následky osvojení	152
Přímá adopce a náhradní mateřství v ČR: Jaké jsou možnosti a právní úskalí?	152
Co je přímá adopce a jak se liší od klasické adopce?	153
Právní podmínky a postup při přímé adopci	153
Nelegální cesty a jejich právní důsledky	154
Náhradní mateřství	154
Osvojení zletilých osob: Co přináší a jak na to?	155
Kdy a proč se přistupuje k osvojení zletilých osob?	156
Typy osvojení zletilých podle českého práva	156
Osvojení obdobné osvojení nezletilých	156
Osvojení z důvodů hodných zvláštního zřetele	157
Kdo může podat návrh na osvojení zletilého?	157
Postup osvojení krok za krokem	157
Právní důsledky osvojení zletilých osob	158
Pěstounská péče v ČR: Jak funguje a pro koho je určena?	159
Podmínky pro opatrovníky a pěstouny	159
Kdy se přistupuje k pěstounské péči?	159
Pěstounská péče na přechodnou dobu	160
Formy pěstounské péče	160
Finanční podpora pěstounů	160
Právní postavení pěstouna	161
Dohoda o výkonu pěstounské péče	161
Výše odměny pěstouna	161

Jak se stát pěstounem?	162
Psychologické testy a odborná příprava	163
Právní výzvy v pěstounské péči	163

Kapitola 8.

Ukončení manželství rozvodem 165

Jak podat návrh na rozvod manželství	167
Podání návrhu na rozvod	167
Jaké náležitosti musí návrh obsahovat?	168
Rozvod a nezletilé děti: Co je třeba vyřešit předem?	169
Co se děje po podání návrhu?	170
Kolik stojí rozvod?	170
Může soud zamítnout návrh na rozvod?	171
Co se změnilo od ledna 2026 v rodinném právu	173
Spojení rozvodu a úpravy poměrů k dětem	174
Konec označování péče jako střídavé nebo výlučné	174
Motivace k dohodám: nižší poplatky a méně formální jednání	175
Novinky v ochraně práv dítěte	175
Prozatímní rozhodnutí	175
Zákaz tělesných trestů	176
Sporný rozvod	177
Co dělat, pokud vás čeká sporný rozvod?	177
Kdy se jedná o sporný rozvod?	177
Nejdříve se musí vyřešit péče o děti	177
Jak probíhá rozvodové řízení?	178
Od kdy je rozhodnutí o rozvodu pravomocné?	178
Smluvený rozvod manželství	179
Proč se snažit o smluvený rozvod?	179
Jaké podmínky musíte splnit pro smluvený rozvod?	179
Jak probíhá řízení u soudu, co se smluveného rozvodu týče?	180
Vypořádání společného jmění manželů	181
Vypořádání společného jmění v souvislosti s rozvodem	181
Jak se majetek při vypořádání SJM oceňuje?	182
Co řešit po rozvodu?	184
Právo na změnu příjmení po rozvodu – kdo a kdy může žádat?	184
Změna příjmení dítěte po rozvodu rodičů	184
Společné bydlení po rozvodu: Kdo může v nemovitosti zůstat?	185
Nemovitost ve společném jmění manželů (SJM)	185

Nájemní bydlení: Kdo v něm zůstane?	186
Nemovitost ve výhradním vlastnictví jednoho z manželů	187
Výživné pro rozvedeného manžela či manželku	188
Dluhy a závazky po rozvodu: Kdo je musí splácet?	188
Daňové povinnosti po rozvodu	189
Rozvod s cizincem	189
Kde proběhne rozvod? V EU rozhoduje hlavně místo společného bydliště	190
Jak je to s rozvodem, pokud manžel nežije v EU?	190
Co když nevíte, kde váš manžel je?	191

Kapitola 9.

Děti během rozvodu a po něm 193

Rozhodování o dítěti během rozvodu, soudní řízení	195
Společné řízení o dětech i rozvodu	195
Péče o děti po rozvodu – důraz na spolupráci a rodičovskou odpovědnost	195
Musí soud řešit styk dítěte s druhým rodičem?	196
Co všechno soud zohledňuje?	197
Co je to cochemská praxe?	198
Výživné (alimony) – co byste měli vědět?	199
Dohoda rodičů o péči	200
Co musí dohoda rodičů obsahovat?	200
Jak a kdy lze dohodu změnit?	201
Dohoda jako prevence sporů mezi rodiči	202
Dítě žijící převážně s jedním rodičem	202
Dítě žijící střídavě u obou rodičů	203
Společné zajišťování péče oběma rodiči (dříve společná péče)	204
Kontakt s dítětem po rozvodu: práva, překážky a jak je překonat	204
Omezení kontaktu dítěte s rodičem: Kdy je nutné a jak postupovat?	205
Varianty omezení a zákazu kontaktu dítěte s rodičem	206
Judikatura o omezení styku: klíčová rozhodnutí soudů	207
Bránění kontaktu rodiče s dítětem: Jak postupovat?	208
Judikatura o bránění styku: klíčové rozhodnutí Ústavního soudu	210
Relokace ze zahraničí	211
Právní ochrana dětí před domácím násilím: Jak postupovat?	213
Když se dítě stane obětí domácího násilí	214
Kdo může zasáhnout a jaké má pravomoci?	215

Jak by mělo reagovat okolí?	215
Kdo má povinnost zasáhnout?	216
System sociálně-právní ochrany dětí	216
Kdy stát zasahuje?	216
Zákon o sociálně-právní ochraně dětí	217
Jak sociálně-právní ochrana funguje v praxi?	217
Jak může zákon pomoci dětem v ohrožení?	218
Úloha orgánů sociálně-právní ochrany dětí (OSPOD): Jak postupují při odhalení domácího násilí?	218
Domácí násilí a soudní systém: Jak soudy chrání děti?	219
Jaká opatření mohou být soudně nařízena?	219
Jak probíhá odnětí dítěte z péče rodičů?	220
Novinky v legislativě: posílení ochrany dětí	220
Rodičovská odpovědnost	222
Co je rodičovská odpovědnost a co všechno zahrnuje?	222
Může se rodič rodičovské odpovědnosti sám vzdát?	222
Kdy může soud rodičovskou odpovědnost omezit?	223
Zbavení rodičovské odpovědnosti: Kdy přichází na řadu nejtvrdí opatření?	223
Může se rodič proti omezení či zbavení odpovědnosti bránit?	224
Judikáty a příklady z praxe: Jak soudy rozhodují?	224
Ochránce práv dětí	225

Kapitola 10.

Výživné 227

Principy stanovení výživného na děti	229
Co je výživné?	229
Kdo je plátcem výživného?	229
Kdo výživné může získat?	230
Musí výživné stanovit soud?	230
Jak uzavřít mimosoudní dohodu o výživném?	230
Jak na stanovení konkrétní výše výživného?	231
Rozdělení do čtyř životních etap	232
Zohlednění dalších vyživovacích povinností	233
Využití pro standardní případy	233
Zohlednění počtu dní, kdy je o dítě pečováno	233
Kontrolní částka, která zůstává rodiči	234
Jaké všechny faktory soud zohledňuje při stanovení výživného?	234
Žádost o výživné tři roky nazpět	235

Výživné pro zletilé děti	236
Do kdy se platí alimony dospělým dětem?	236
Od 18 let už jste u soudu sami za sebe	237
Co se prokazuje u soudu?	237
Co když se dítě chová k rodiči špatně?	237
Jak zvýšit výživné na dítě	238
Kdy je na čase zvýšit výživné?	238
Dohoda versus soudní řízení: Jak postupovat?	238
Co posuzuje soud při zvýšení výživného?	239
Lze zvýšení výživného požadovat zpětně?	239
Praktické tipy a doporučení pro rodiče	240
Snížení výživného	241
Čím je dané rozhodování soudů?	241
Co když dojde ke změně poměrů?	242
Neplacení výživného	243
Je třeba mít v ruce pravomocný rozsudek na výživné	243
Co obnáší exekuce?	243
Můžu v exekuci vymáhat i alimony do budoucna?	244
Jsem plátce a na alimony nyní nemám... co s tím?	244
Náhradní výživné	244
Výživné pro neprovdanou matku: Jaká máte práva a jak je prosadit?	246
Co je výživné pro neprovdanou matku a kdo na něj má nárok?	246
Jaká se liší výživné pro matku od výživného pro dítě?	246
Náklady spojené s těhotenstvím a porodem: Co lze požadovat?	247
Jak výživné získat a co dělat, když otec odmítá platit?	247
Vyživovací povinnost mezi manžely i exmanžely	248
Kdy se obrátit na soud?	249
Výživné na rozvedeného manžela či manželku	249
Jak se stanovuje výživné mezi manžely a po rozvodu?	250
Když se role obrací: vyživovací povinnost dětí vůči rodičům	251
Kdy vzniká vyživovací povinnost dětí vůči rodičům?	251
Koho se vyživovací povinnost týká a jak se dělí mezi sourozence?	252
Jak se určuje výše výživného?	252
Co když rodiče výživu vyžadují soudně?	253
Závěr	255

Úvod

Rodinné právo patří mezi nejcitlivější a zároveň nejpraktičtější oblasti právního řádu. Týká se každého z nás – ať už jsme rodiči, dětmi, partnery, nebo jen pozorovateli vztahů kolem sebe. Právě v této oblasti se nejvíce propojuje svět práva s každodenním životem, emocemi a mezilidskými vztahy.

Rodina je základní jednotkou společnosti. Její soudržnost i proměny ovlivňují nejen jednotlivce, ale i společenský řád. Právo proto musí být nejen přesné, ale i citlivé. Mělo by poskytovat jistotu, a přitom zohledňovat, že život se málokdy vejde do paragrafů. Právě v tomto napětí mezi zákonem a realitou se rodinné právo odehrává – a přesně to z něj činí oblast, která je nejen odborně zajímavá, ale i hluboce lidská.

Tato kniha vznikla z praxe. Z mnoha rozhovorů s lidmi, kteří se ocitli v těžkých životních situacích – rozcházeli se, usmířovali, rozhodovali o dětech, majetku i budoucnosti. Každý z těchto příběhů měl svůj právní rámec, ale i lidský rozměr. Proto se zde nesetkáte jen s výkladem zákonů, ale i s jejich smyslem, důvody a dopady.

Knihou zároveň přináší podrobný návod, jak se orientovat v novele rodinného práva účinné od 1. ledna 2026. Tato novela zavádí řadu významných změn – od úpravy rodičovské odpovědnosti, přes nové přístupy k výživnému a péči o dítě, až po modernější pojetí partnerských a rodinných vztahů. Cílem publikace je pomoci čtenáři porozumět nejen tomu, co se mění, ale především proč – jaké jsou hodnoty, principy a potřeby, které zákonodárce vedly k nové úpravě.

Rodinné právo se proměňuje spolu se společností. Dříve pevné (možná ale jen zdánlivě) hranice manželství, rodičovství či rodiny dnes ustupují větší rozmanitosti vztahů a forem soužití. Základní principy však zůstávají: ochrana slabších, respekt k důstojnosti člověka a zájem dítěte jako nejvyšší hodnota. Tyto principy tvoří osu, kolem níž se tato kniha pohybuje – a která i v kontextu nové právní úpravy zůstává pevná.

Kapitola 1.

Manželství

Vznik manželství – zasnoubení a svatba

Svatbám zpravidla předchází zasnoubení. Je ale tento krok skutečně nezbytným předpokladem sňatku? Jaké právní účinky má takový slib, jaké možnosti pro svatbu nabízí česká legislativa a kdy přesně vzniká manželství?

Zasnoubení: závazek bez právní váhy

Zasnoubení se tradičně považuje za vážný krok na cestě k manželství. Podle zvyků by měla svatba následovat do roka od zasnub. Z právního pohledu ale zasnoubení žádné závazné účinky nemá. Jde o slib dvou lidí, že se vezmou, ale pokud si to jeden z nich rozmyslí, zákon to nijak nepostihuje. Pokud tedy ke svatbě nakonec nedojde, nemá to žádné právní důsledky. Nelze požadovat odškodnění ani náhradu škody za zrušené zasnoubení. Vše zůstává jen v rovině osobních vztahů a dohody mezi snoubenci.

Zasnoubení je tedy spíše společenskou nebo kulturní záležitostí, kterou si pár vzájemně stvrdí vážnost svého vztahu a budoucí plány.

Občanský sňatek: jednoduchý a právně závazný krok k manželství

Pokud chcete, aby vaše svatba proběhla v klidu a bez stresu, je třeba mít včas vyřešené všechny důležité náležitosti. Prvním krokem je rozhodnout se, jestli chcete občanský, nebo církevní obřad – každá z možností má svá specifika, na která je dobré myslet.

Občanský sňatek začíná návštěvou matriky podle místa, kde si chcete říct své „ano“. Tam předložíte potřebné dokumenty, jako jsou rodné listy, občanky, a případně doklady o rozvodu nebo úmrtí bývalého partnera, pokud už máte sňatek za sebou. Vyplníte jednoduchý formulář a domluvíte si termín i místo svatby.

Občanský sňatek je v Česku tou nejoblíbenější variantou svatby – je jednoduchý a můžete si ho přizpůsobit podle svých představ.

Manželství vzniká svobodným a úplným souhlasným projevem vůle muže a ženy, kteří hodlají vstoupit do manželství, že spolu vstupují do manželství. Sňatečný obřad je veřejný a slavnostní; činí se v přítomnosti dvou svědků. **Své „ano“ si řeknete například před starostou, místostarostou nebo jiným pověřeným členem úřadu, nebo primátorem hlavního města Prahy, náměstkem primátora hlavního města Prahy, poslancem či senátorem, a to za přítomnosti matrikáře a oněch dvou svědků.** Zákon vyjmenovává

další osoby, před kterými si můžete říci své ano. Je-li život snoubence přímo ohrožen, mohou snoubenci projevit vůli, že spolu vstupují do manželství, před vyjmenovanými osobami, na kterémkoliv místě i bez přítomnosti matrikáře.

Jinak má být obřad slavnostní záležitostí, která se zpravidla odehrává na radnici nebo jiném obřadním místě. V současné době ale máte možnost říct si svůj slib třeba na zahradě, v lese nebo na jiném místě, které vám přijde speciální. Jen počítejte s tím, že to může být spojeno s menším poplatkem.

Snoubenci, kteří spolu uzavřeli registrované partnerství, nejsou povinni připojit pravomocné rozhodnutí soudu o zrušení svého partnerství.

Proč si zvolit právě občanský sňatek? Není zatížený žádnými náboženskými pravidly, takže máte volnou ruku, co se týče času, místa i průběhu.

Církevní sňatek: spojení víry a práva

Církevní sňatek se odehrává před zástupcem registrované církve nebo náboženské společnosti. Pro věřící páry zpravidla nebývá jen formálním, ale současně duchovním krokem a příležitostí vyjádřit svou víru.

Ani při volbě této varianty se matrice úplně nevyhnete. Pro právní platnost církevního sňatku vám zde musí vystavit osvědčení, které potvrzuje, že splňujete všechny zákonné požadavky. Platnost osvědčení je šest měsíců, takže si ho nezapomeňte vyřídit včas. O podrobnostech obřadu a dalších požadavcích se dohodnete přímo s vaším duchovním. Samotný obřad pak probíhá za přítomnosti duchovního, vás, vašich svědků, a zpravidla také vašich blízkých, kteří vás přijdou podpořit. Oddávající do tří dnů od obřadu doručí matrice protokol o uzavření manželství.

Pokud plánujete katolický sňatek, je dobré vědět, že tento obřad je považován za jednu ze svátostí. Alespoň jeden ze snoubenců by rovněž měl být pokřtěný (druhý pak může požádat o takzvaný dispens). Podmínkou církevního sňatku bývá také příprava na manželství. Ta sestává z několika setkání, během nichž se probírají otázky víry i manželství.

Je dobré vědět, že církevní rozvod v katolické církvi je zapovězený. Podruhé lze umožnit sňatek pouze vdovám či vdovcům. Za splnění určitých podmínek lze na návrh prostřednictvím církevního soudu prozkoumat, zda nejsou dány důvody k zneplatnění současného manželství. Vždy zde ale existuje možnost civilního rozvodu před soudem. Jiné církve, například evangelická nebo husitská, jsou v některých otázkách otevřenější, a tak umožňují sňatky i rozvedeným a rozvod (byť jako krajní řešení) připouštějí.